KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 26.4.2017 r.
COM(2017) 250 final

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

Ustanowienie Europejskiego filaru praw socjalnych

{SWD(2017) 200 final}
{SWD(2017) 201 final}
{SWD(2017) 206 final}

Musimy zintensyfikować nasze działania na rzecz uczciwego i prawdziwie ogólnoeuropejskiego rynku pracy. W ramach tych działań będę chciał stworzyć Europejski filar praw socjalnych, który bierze pod uwagę zmieniające się realia europejskich społeczeństw i świata pracy. Filar ten może służyć za kompas wyznaczający kierunek działań na rzecz odnowionej konwergencji w strefie euro. Powinien on być uzupełnieniem tego, co już razem osiągnęliśmy w dziedzinie ochrony pracowników w UE. Wierzę, że dobrze postępujemy, zapoczątkowując tę inicjatywę w strefie euro i pozwalając pozostałym państwom członkowskim UE, by przyłączyły się do niej, jeśli zechcą.

Przewodniczący Jean-Claude Juncker, Orędzie o stanie Unii,
Parlament Europejski, dnia 9 września 2015 r.

1. Wprowadzenie

Dążenie do bardziej sprawiedliwej Unii zapewniającej większe włączenie społeczne jest kluczowym priorytetem obecnej Komisji Europejskiej[1]. Od momentu ogłoszenia przez Przewodniczącego Jean-Claude'a Junckera utworzenia Europejskiego filaru praw socjalnych Komisja jest aktywnie zaangażowana na jego rzecz wraz ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami na wszystkich szczeblach. W marcu 2016 r. przedstawiła w zarysie Europejski filar praw socjalnych i zainicjowała szerokie konsultacje społeczne, by zebrać opinie na jego temat[2]. W styczniu 2017 r. miała miejsce konferencja wysokiego szczebla, zorganizowana na podstawie wydarzeń z udziałem zainteresowanych podmiotów z całej Europy i ich wkładu. W trakcie konferencji podsumowano wyniki konsultacji[3].

Komisja przedstawia dzisiaj wyniki konsultacji społecznych i ostateczną wersję swojego wniosku w sprawie Europejskiego filaru praw socjalnych. Filar ten definiuje szereg kluczowych zasad i praw, by wspierać sprawiedliwe i sprawnie funkcjonujące rynki pracy i systemy bezpieczeństwa socjalnego. Jak podkreślono w sprawozdaniu pięciu przewodniczących na temat dokończenia budowy europejskiej unii gospodarczej i walutowej[4] ma to również zasadnicze znaczenie dla budowania struktur gospodarczych bardziej odpornych na wstrząsy. Dlatego Europejski filar praw socjalnych ma służyć za kompas wyznaczający kierunek działań na rzecz odnowionej konwergencji na rzecz lepszych warunków życia i pracy w uczestniczących w nim państwach członkowskich. Choć jest on przede wszystkim pomyślany dla strefy euro, pozostaje otwarty dla państw członkowskich UE.

[1] Zob. Wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej, „Nowy początek dla Europy: Mój program na rzecz zatrudnienia, wzrostu, sprawiedliwości oraz zmian demokratycznych", 15 lipca 2014 r.
[2] Zob. COM(2016) 127 final z 8 marca 2016 r.
[3] Zob. Wyniki konsultacji społecznych w dokumencie towarzyszącym SWD(2017) 206 z dnia 26 kwietnia 2017 r.
[4] Zob. Sprawozdanie pięciu przewodniczących „Dokończenie budowy europejskiej unii gospodarczej i walutowej" z dnia 22 czerwca 2015 r.

Za realizację tych zasad i praw ponoszona jest wspólna odpowiedzialność. Większość narzędzi niezbędnych do funkcjonowania filaru znajduje się w rękach organów lokalnych, regionalnych i krajowych, a także partnerów społecznych i ogółu społeczeństwa obywatelskiego. Unia Europejska, w szczególności Komisja Europejska, może pomóc, ustanawiając ramy, wskazując kierunek i tworząc równe warunki działania, w pełnym poszanowaniu specyfiki sytuacji w poszczególnych państwach i struktur instytucjonalnych. Choć działania na szczeblu unijnym mają zasadnicze znaczenie, to konieczne będzie ich wspieranie i uzupełnianie na wszystkich szczeblach odpowiedzialności.

Dyskusja na temat społecznego wymiaru Europy toczy się w ramach szerszej debaty na temat przyszłości 27 państw członkowskich UE. Biała księga Komisji na temat przyszłości Europy[5] dała początek szeroko zakrojonej dyskusji o tym, jakiej przyszłości pragniemy dla siebie, swoich dzieci i dla Europy. W dokumencie dotyczącym społecznego wymiaru Europy[6], opublikowanym wraz z pakietem dotyczącym Europejskiego filaru praw socjalnych, Komisja skupia się na głębokiej transformacji, jaką przejdą społeczeństwa europejskie i świat pracy w ciągu najbliższych dziesięciu lat, i określa szereg wariantów działań, jakie możemy wspólnie podejmować, budując Europę, która chroni, wspiera i broni. W deklaracji paryskiej przyjętej przez przywódców UE dnia 25 marca 2017 r. podkreślono znaczenie Europy socjalnej. Szczyt Społeczny na rzecz Sprawiedliwego Zatrudnienia i Wzrostu Gospodarczego, który odbędzie się w Göteborgu dnia 17 listopada 2017 r., będzie kolejną okazją do urzeczywistnienia tych idei.

W niniejszym komunikacie przedstawiono Europejski filar praw socjalnych i nakreślono dalsze działania prowadzące do jego wdrożenia. Komunikatowi towarzyszy szereg inicjatyw ustawodawczych i nieustawodawczych dotyczących równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, informacji dla pracowników, dostępu do ochrony socjalnej i czasu pracy. Zgodnie z logiką, na jakiej opiera się filar, dorobek prawny UE zostanie uzupełniony o te wnioski, gdy tylko zostaną przyjęte. Sama treść filaru opiera się na dokumencie roboczym służb, który zawiera bardziej szczegółowe wyjaśnienia poszczególnych zasad i praw[7]. Ponadto stworzono tablicę wyników zawierającą wskaźniki społeczne, która służy do monitorowania postępów w terenie[8]. Pomoże to śledzić trendy i wyniki we wszystkich państwach i informować o wytycznych dotyczących polityki w kontekście europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej. Dla całej UE tablica wyników będzie również pomocna przy ocenie postępów w dążeniu do polityki społecznej o jakości równoważnej ratingowi AAA.

2. Przesłanki ustanowienia Europejskiego filaru praw socjalnych

[5] Zob. COM(2017) 2025 z 1 marca 2017 r.
[6] Zob. COM(2017) 206 z 26 kwietnia 2017 r.
[7] Zob. SWD(2017) 201 z 26 kwietnia 2017 r.
[8] Zob. SWD(2017) 200 z 26 kwietnia 2017 r.

Przy prezentowaniu Europejskiego filaru praw socjalnych brane są pod uwagę dzisiejsze i jutrzejsze realia. Pomimo niedawnej poprawy warunków gospodarczych i społecznych w Europie, kryzys minionej dekady ma nadal dalekosiężne skutki: od bezrobocia długotrwałego i bezrobocia osób młodych po zagrożenie ubóstwem w wielu częściach Europy. Jednocześnie każde państwo członkowskie mierzy się z dynamicznie postępującymi zmianami, jakie zachodzą w naszym społeczeństwie i świecie pracy. Jak wspomniano w dokumencie Komisji na temat społecznego wymiaru Europy, wyzwań jest równie wiele co szans. UE może poszczycić się najbardziej zaawansowanymi systemami bezpieczeństwa socjalnego na świecie oraz bogatym zestawem najlepszych praktyk i innowacji społecznych, lecz musi mierzyć się z bezprecedensowymi wyzwaniami społecznymi i umieć się do nich dostosowywać.

W tym kontekście Europejski filar praw socjalnych ma na celu zapewnianie obywatelom nowych i coraz bardziej skutecznych praw. 20 zasad i praw zapisanych w filarze jest uporządkowanych według trzech kategorii: równe szanse i dostęp do zatrudnienia, dynamiczne rynki pracy i sprawiedliwe warunki pracy oraz wsparcie publiczne / ochrona socjalna i włączenie społeczne. Kładzie się w nich nacisk na to, w jaki sposób wypełnić obietnicę złożoną w Traktatach i dotyczącą wysoce konkurencyjnej społecznej gospodarki rynkowej, zmierzającej do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego. Chociaż te zasady i prawa są wspólne, nie zakłada się uniwersalnego podejścia w trakcie ich realizacji: koncepcja filaru zakłada różnorodność sytuacji i różne dostępne środki do osiągnięcia wspólnych celów.

Przy opracowywaniu prezentowanej dzisiaj ostatecznej wersji wniosku w sprawie Europejskiego filaru praw socjalnych opierano się na wielu opiniach zebranych w trakcie konsultacji społecznych (zob. ramka 1). W następstwie tych konsultacji dopracowano wiele parametrów w stosunku do wstępnej koncepcji z marca 2016 r.

Ramka 1. Konsultacje w sprawie Europejskiego filaru praw socjalnych

W okresie od marca do grudnia 2016 r. Komisja prowadziła szeroko zakrojone konsultacje społeczne, by zebrać opinie na temat wstępnej koncepcji filaru. Była to również okazja do zastanowienia się nad przyszłymi systemami pracy i bezpieczeństwa socjalnego, nad tym, czy dorobek prawny UE nadal spełnia swój cel, i nad ewentualną rolą filaru w zarządzaniu w unii gospodarczej i walutowej.

Konsultacje stworzyły dogodne warunki dla szerokiej dyskusji z pozostałymi instytucjami Unii Europejskiej, z rządami i parlamentami narodowymi, ekspertami i ogółem społeczeństwa obywatelskiego. Partnerzy społeczni odegrali konkretną rolę w trakcie spotkań z udziałem przedstawicieli UE, krajowych organizacji międzybranżowych i unijnych federacji branżowych. W całej Europie zorganizowano ponad 60 specjalnych wydarzeń, w których wzięło udział ponad 2 500 uczestników. Na poziomie krajowym, każde z 27 państw członkowskich zorganizowało specjalne kampanie informacyjne. Na specjalny kwestionariusz internetowy odpowiedziało ponad 16 500 respondentów. W dniu 23 stycznia 2017 r. odbyła się konferencja wysokiego szczebla, w trakcie której podsumowano konsultacje społeczne.

Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie filaru w dniu 19 stycznia 2017 r.[9] *Komitet Regionów Unii Europejskiej przyjął opinię w dniu 11 października 2016 r.*[10] *Następnie opinia została przyjęta przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w dniu 25 stycznia 2017 r.*[11] *Komisja uzyskała również opinie od 21 rządów narodowych*[12]*, a ministrowie omawiali kwestię filaru na różnych sesjach Rady.*

W toku konsultacji ustalono cztery powszechne trendy, którymi należy zająć się w ramach filaru: (i) społeczne konsekwencje kryzysu, w tym rosnące ubóstwo i wykluczenie, nierówność i bezrobocie, niski wzrost i mała konkurencyjność; (ii) przyszłość pracy i pojawiający się cyfrowy rynek pracy; (iii) zmiany demograficzne, tj. starzenie się społeczeństwa w Europie; oraz (iv) różnice pod względem sytuacji gospodarczej między poszczególnymi państwami członkowskimi. Obawy te wpłynęły na kształt prezentowanego dzisiaj Europejskiego filaru praw socjalnych.

Generalnie konsultacje pokazały poparcie dla filaru jako szansy na stworzenie Europy o głębszym wymiarze socjalnym. Równocześnie wyniki konsultacji potwierdziły, że wyzwania gospodarcze i społeczne w Europie są ze sobą związane i wymagają spójnych działań na wszystkich szczeblach. W szczególności wielu respondentów zwróciło uwagę na fakt, że celem filaru nie powinno być ujednolicenie polityki socjalnej w całej UE.

Bardziej szczegółowe podsumowanie wyników konsultacji znajduje się w dokumencie roboczym służb Komisji opublikowanym wraz z niniejszym komunikatem[13]*.*

Wyzwania te nabierają szczególnego znaczenia w kontekście dokończenia budowy europejskiej unii gospodarczej i walutowej, co podkreślono w sprawozdaniu pięciu przewodniczących z czerwca 2015 r.[14] To nie jest tylko społeczna konieczność, lecz także imperatyw gospodarczy. Warunki zatrudnienia oraz warunki socjalne różnią się w poszczególnych państwach w strefie euro. Wynika to częściowo z kryzysu, ale również z zakłóceń równowagi, jakie pogłębiały się przez lata poprzedzające kryzys. Jak podkreślono w sprawozdaniu, wydajne i odporne rynki pracy, które promują wysoki poziom zatrudnienia i są w stanie amortyzować wstrząsy bez generowania bezrobocia, pełnią zasadniczą rolę w bezproblemowym funkcjonowaniu unii gospodarczej i walutowej. Takie rynki z upływem czasu przyczyniają się do konwergencji wyników między państwami członkowskimi i do powstawania społeczeństw o bardziej integracyjnym charakterze. Jeśli chodzi o inne sfery, wykraczające poza rynek pracy, należy również zapewnić każdemu obywatelowi dostęp do odpowiedniej edukacji, a także stworzyć skuteczny system ochrony socjalnej, który ochroni

[9] 2016/2095(INI).
[10] CDR 2868/2016.
[11] SOC/542-01902-00-01-ac.
[12] Austria, Belgia, Republika Czeska, Dania, Estonia, Irlandia, Grecja, Francja, Włochy, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Węgry, Niderlandy, Niemcy, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Szwecja i Zjednoczone Królestwo.
[13] Zob. SWD(2017) 206 z 26 kwietnia 2017 r.
[14] Zob. „Dokończenie budowy europejskiej unii gospodarczej i walutowej", sprawozdanie opracowane przez Jeana-Claude'a Junckera we współpracy z Donaldem Tuskiem, Jeroenem Dijsselbloemem, Mario Draghim i Martinem Schulzem, czerwiec 2015 r.

najbardziej wrażliwe grupy społeczne, zapewniając m.in. minimum ochrony socjalnej. Na koniec, w sprawozdaniu podkreślono potrzebę pójścia o krok dalej i dążenia do głębszej integracji krajowych rynków pracy przez ułatwienie mobilności zawodowej i geograficznej. Wymaga to sprawiedliwych i równych warunków działania zarówno dla organów publicznych, jak i pracowników i przedsiębiorstw; warunków, które można egzekwować.

Europejski filar praw socjalnych jest zatem przede wszystkim pomyślany dla strefy euro, lecz ma zastosowanie do wszystkich państw członkowskich, które chciałyby się do niego przyłączyć.

3. Polityczny i prawny wymiar filaru

Bezpośrednią inspiracją dla koncepcji filaru jest istniejący bogaty zestaw dobrych praktyk w całej Europie. Opiera się on również na solidnym dorobku prawnym na poziomie unijnym i międzynarodowym. Wiele z tych wartości zostało już zapisanych w Traktatach rzymskich w 1957 r. i od tego czasu są uznawane w coraz większej liczbie krajów na całym świecie dzięki pracy międzynarodowych organów, takich jak Organizacja Narodów Zjednoczonych,
Międzynarodowa Organizacja Pracy i Rada Europy. W szczególności filar opiera się na Europejskiej karcie społecznej podpisanej w Turynie w dniu 18 października 1961 r. i Wspólnotowej karcie socjalnych praw podstawowych pracowników z 1989 r., w których określono zasadnicze prawa socjalne. Równocześnie UE rozwijała także swój dorobek socjalny przez ostatnie 30 lat w wyniku nowych przepisów zawartych w traktatach, przyjęcia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, nowego ustawodawstwa oraz orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Niedawno przyjęcie celów zrównoważonego rozwoju ONZ na rok 2030 zapewniło nowy program mający pomóc wyeliminować ubóstwo i zająć się w sposób zrównoważony i zintegrowany wymiarem ekonomicznym, społecznym i środowiskowym zrównoważonego rozwoju.

Przy opracowywaniu ostatecznej wersji tekstu wzięto również pod uwagę szersze aspekty polityczne i ograniczenia prawne. Państwa członkowskie, a w przypadku wielu obszarów partnerzy społeczni, posiadają główne lub nawet wyłączne kompetencje w obszarach takich jak prawo pracy, minimalne wynagrodzenie, edukacja, opieka zdrowotna i organizacja systemów zabezpieczenia społecznego. Ponoszą oni również znaczną część kosztów finansowania w obszarach wchodzących w zakres europejskiego filaru praw socjalnych. Prawa i zasady określone przez filar będą musiały być realizowane na szczeblu Unii i państw członkowskich w pełnym poszanowaniu ich poszczególnych kompetencji. Jest to również zgodne z zasadą pomocniczości i proporcjonalności, które przewidują, że działanie na szczeblu UE będzie podejmowane wyłącznie wtedy, gdy cele można lepiej osiągnąć na poziomie Unii, i że takie działanie nie będzie wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celów traktatów. Zasady te zapewniają podejmowanie decyzji możliwie jak najbliżej obywateli Unii. Gwarantują one także, że środki proponowane na szczeblu UE będą opierać się na sprawdzonej wartości dodanej. Tego właśnie oczekują obywatele i jest to najbardziej efektywne i skuteczne.

Filar potwierdza również prawa obecne już w UE i międzynarodowym dorobku prawnym i uzupełnia je, by odzwierciedlać nowe realia. W tym kształcie filar nie narusza zasad ani praw już zawartych w wiążących przepisach prawa Unii: scalając prawa i zasady określone w różnych latach, w różny sposób i w różnej formie, filar ma sprawić, by stały się one bardziej widoczne, zrozumiałe i jednoznaczne dla obywateli i podmiotów na wszystkich szczeblach.

W ten sposób filar ustanawia ramy kształtujące przyszłe działania podejmowane przez uczestniczące państwa członkowskie. Dlatego filar jest przedstawiany w postaci zalecenia Komisji, wraz z wnioskiem w sprawie międzyinstytucjonalnej proklamacji. Komisja

przyjmuje dzisiaj zalecenie na podstawie art. 292 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Podobnie jak w przypadku Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, wniosek w sprawie międzyinstytucjonalnej proklamacji będzie przedmiotem rozmów z Parlamentem Europejskim i Radą.

Wdrożenie filaru nastąpi w różnych sytuacjach i zmieniającym się otoczeniu społeczno-ekonomicznym. W trakcie ustanawiania ram odniesienia filar został pomyślany jako dynamiczny instrument, który daje pole manewru podmiotom na wszystkich szczeblach, by mogły działać zgodnie ze swoimi kompetencjami i uaktualniać swoje instrumenty stosownie do konkretnych sytuacji. W szczególności należy zachęcać do eksperymentów w obszarze polityki i do innowacji społecznych, by sprostać nowym wyzwaniom, co może odbyć się z korzyścią dla wszystkich. Jak podano poniżej, wiele działań będzie inicjowanych i wspieranych na szczeblu unijnym w celu śledzenia postępów.

Zasady i prawa zapisane w filarze są istotne dla obywateli, organów publicznych i partnerów społecznych na wszystkich szczeblach. Zważywszy na prawny charakter filaru, wspomniane zasady i prawa nie są bezpośrednio wykonalne: wymagają przełożenia ich na konkretne działanie lub odrębne ustawodawstwo, na właściwym poziomie. Bardziej szczegółowe wyjaśnienia znajdują się w dokumencie roboczym służb Komisji dołączonym do pakietu w sprawie filaru[15].

W wielu przypadkach głównym problemem nie jest uznawanie praw, lecz raczej korzystanie z nich. Bywa, że obywatele nie mogą w pełni korzystać ze swoich praw z powodu braku wiedzy na temat istniejącego już ustawodawstwa lub dlatego, że ustawodawstwo to nie zostało wdrożone lub nie jest egzekwowane. Dlatego duży nacisk w strategii działań następczych zostanie położony na lepsze wykonanie istniejących praw. Przykładem takiego działania jest niedawna ocena dorobku prawnego w dziedzinie bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy: przeprowadzono szerokie konsultacje w celu oceny skuteczności, wydajności, przydatności i spójności istniejących elementów ustawodawstwa oraz w celu opracowania strategii mającej zapewnić bardziej skuteczną ochronę zdrowia i bezpieczeństwa pracowników, która uwzględnia obciążenie administracyjne i szczególne potrzeby MŚP[16].

4. Działania następcze na poziomie UE

Biorąc pod uwagę aspekty polityczne i prawne wyjaśnione powyżej, główna odpowiedzialność za wdrożenie filaru będzie spoczywać na rządach narodowych, organach publicznych i partnerach społecznych na wszystkich szczeblach. Kwestia, czy Unia posiada prawne kompetencje do podejmowania działań, została omówiona w towarzyszącym

[15] Zob. SWD (2017) 201 z dnia 26 kwietnia 2017 r. Zasady zapisane w Europejskim filarze praw socjalnych dotyczą obywateli Unii oraz obywateli państw trzecich posiadających prawo stałego pobytu.
[16] Zob. COM(2017) 12 z 10 stycznia 2017 r.

dokumencie roboczym służb Komisji[17]. W dalszej części skoncentrowano się na działaniach następczych na poziomie UE.

Na szczeblu europejskim zostaną uruchomione wszystkie dostępne różnorodne instrumenty: prawo Unii, z naciskiem na wykonanie bogatego, już istniejącego, dorobku prawnego, zostanie aktualizowane i uzupełnione w razie potrzeby; dialog społeczny, mający angażować partnerów społecznych UE i wspierać ich prace; wytyczne dotyczące polityki i zalecenie, poprzez europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej; oraz wsparcie finansowe, poprzez różnorodność funduszy UE. Ponadto pomocna przy wdrażaniu filaru będzie nowa tablica wyników zawierająca wskaźniki społeczne pozwalająca na monitorowanie postępów pod względem wyników.

Przyjęcie Europejskiego filaru praw socjalnych

Komisja wnioskuje, by Europejski filar praw socjalnych został uroczyście proklamowany wspólnie przez instytucje Unii Europejskiej. Komisja, wraz z Parlamentem Europejskim i Prezydencją Rady, umożliwi dyskusję na podstawie przedstawionego dzisiaj projektu proklamacji. Szczyt społeczny, który odbędzie się w Szwecji dnia 17 listopada 2017 r., będzie stanowił kluczowy moment dla nadania kierunku dalszym pracom, zgodnie z szerzej toczącą się dyskusją na temat socjalnego wymiaru Europy. W międzyczasie przyjęte dzisiaj zalecenie będzie służyło za punkt odniesienia, a niniejszy komunikat zapewnia ramy dla przyszłych działań Komisji. Przyjęte dzisiaj zalecenie zostanie zmienione zgodnie z kształtem ostatecznej wersji wspólnej proklamacji instytucji Unii Europejskiej.

Aktualizacja i uzupełnienie prawa Unii w stosownych przypadkach

Ustawodawstwo UE zachowuje zasadnicze znaczenie dla zagwarantowania praw obywateli, które zostały określone w Traktatach. By szereg zasad i praw zawartych w filarze było skutecznych, konieczne będą pewne dalsze inicjatywy ustawodawcze. Dla Komisji kluczowe znaczenie ma dopilnowanie, by ustawodawstwo UE było aktualne i spełniało swój cel. Komisja poświęca tej kwestii stałą uwagę. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w szeregu niedawnych inicjatyw, takich jak koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego, delegowanie pracowników, zmiana ram UE w sprawie bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy oraz europejski akt w sprawie dostępności. Ma to na celu poprawę funkcjonowania rynku wewnętrznego dla dostępnych produktów i usług, z korzyścią dla osób niepełnosprawnych i osób starszych. Filar oferuje nowy sposób oceny, czy istniejące ustawodawstwo UE jest opracowywane i regulowane w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i odpowiada na nowe wyzwania. Uruchomieniu filaru towarzyszy pierwszy zestaw inicjatyw ustawodawczych związanych z równowagą między życiem zawodowym a prywatnym, dostępem do ochrony socjalnej i informacjami dla pracowników. W przyszłości podjęte zostaną dalsze inicjatywy, w obszarach objętych zasadami i prawami przewidzianymi w filarze, w ramach procesu sporządzania i omawiania rocznego programu prac Komisji.

[17] Zob. SWD (2017) 201 z dnia 26 kwietnia 2017 r.

Lepsze wykonywanie prawa Unii

Europejski filar praw socjalnych skupi się nie tylko na nowych inicjatywach ustawodawczych, ale także na skutecznym wprowadzeniu w życie istniejącego ustawodawstwa. Uruchomienie filaru stanowi okazję do wzmocnienia wdrożenia i wykonania istniejącego dorobku prawnego, m.in. poprzez środki o charakterze nieustawodawczym. Takie wzmocnione wdrożenie będzie oznaczało wsparcie na rzecz lepszej wiedzy na temat praw, mechanizmów egzekwowania lub lepszych wskazówek wyjaśniających w koniecznych przypadkach. Dwoma aktualnymi przykładami na to, jaki kształt mogą obrać takie wskazówki, jest niedawny europejski program na rzecz gospodarki dzielenia się[18] oraz opublikowany dzisiaj komunikat wyjaśniający na temat dyrektywy w sprawie czasu pracy[19]. Komisja dokona również przeglądu, przede wszystkim na podstawie wkładu ze strony partnerów społecznych, gdzie znajdują się luki we wdrożeniu, i zdecyduje o koniecznych działaniach.

Wspieranie dialogu społecznego w UE

Obecna Komisja wspiera wznowienie dialogu społecznego na poziomie UE od początku objęcia mandatu. Nadaje nowy impuls, jeśli chodzi o zaangażowanie partnerów społecznych w unijną politykę i stanowienie prawa oraz promowanie dialogu społecznego na wszystkich poziomach. Wspólne oświadczenie „Nowy początek dialogu społecznego" podpisane w czerwcu 2016 r. przez partnerów społecznych UE, Prezydencję Rady i Komisję potwierdziło wspólne zaangażowanie w poprawę ramowych warunków, skuteczności i jakości dialogu społecznego na wszystkich szczeblach. Dwustronna współpraca między pracodawcami i związkami zawodowymi ma zasadnicze znaczenie dla sprawnego dialogu społecznego. Porozumienie ramowe w sprawie aktywnego starzenia się i podejścia międzypokoleniowego podpisane przez partnerów społecznych na szczeblu UE w marcu 2017 r. jest przykładem tego, w jaki sposób partnerzy społeczni mogą przyczynić się do lepszego sprawowania rządów i bardziej skutecznych reform społecznych i gospodarczych.

Postępy w monitorowaniu w ramach europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej

Od kiedy obecna Komisja objęła mandat, kwestie społeczne zaczęły być jeszcze uważniej uwzględniane w europejskim semestrze na rzecz koordynacji polityki gospodarczej. Zasady zapisane w filarze znajdą odzwierciedlenie w analizie i zaleceniach, w których będzie się nawoływać do ich promowania. Prowadzona będzie ocena, monitorowanie oraz porównywanie postępu we wdrażaniu tych zasad. Prowadzona będzie analiza porównawcza i wymiana najlepszych praktyk w wielu obszarach, takich jak przepisy dotyczące ochrony zatrudnienia, zasiłki dla bezrobotnych, płace minimalne, minimalne wynagrodzenie i umiejętności[20]. Pomocna w monitorowaniu postępów będzie nowa tablica wyników

[18] COM(2016) 356 z 2 czerwca 2016 r.
[19] C(2017) 2601 z 26 kwietnia 2017 r.
[20] Prowadzone są już prace z komitetami Rady w tych konkretnych obszarach.

zawierająca ograniczoną liczbę istotnych wskaźników społecznych w celu oceny tendencji w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych[21]. Tablica wyników zostanie omówiona z odnośnymi komitetami Rady z myślą o jej włączeniu do rocznego wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu publikowanego każdej jesieni w ramach europejskiego semestru. Może ona również stać się punktem odniesienia dla prac związanych ze społecznym wymiarem strefy euro i ogólniej dla Europy.

Wyciąganie wniosków w kontekście dokończenia budowy europejskiej unii gospodarczej i walutowej

Europejski filar praw socjalnych wpisuje się w działania na rzecz uruchomienia nowego procesu konwergencji w ramach unii gospodarczej i walutowej. Opiera się on na przekonaniu, że konwergencja ku lepszym wynikom społeczno-ekonomicznym, społecznej odporności i uczciwości stanowi niezbędne podwaliny bardziej zintegrowanej i stabilnej Europy oraz że jest bardzo ważna dla trwałości unii gospodarczej i walutowej. Przyszły sukces strefy euro zależy, i to w niemałym stopniu, od skuteczności krajowych rynków pracy oraz systemów bezpieczeństwa socjalnego, a także od zdolności gospodarki do szybkiego amortyzowania wstrząsów i reagowania na nie oraz od skutecznego radzenia sobie z ich skutkami społecznymi. Sukces ten zależy również od zdolności krajowych gospodarek w zakresie poprawy poziomu życia i potencjału wzrostu gospodarczego. Wymaga to wysokiej jakości edukacji i szkolenia oraz sprawnie funkcjonujących rynków pracy, co umożliwi bezproblemową alokację zasobów, ale także wdrożenia dobrze przemyślanych systemów zabezpieczenia społecznego, by zapewnić skuteczną automatyczną stabilizację, zapobiegać ubóstwu i je ograniczać, a także wspierać reintegrację zawodową. Zgodnie ze sprawozdaniem pięciu przewodniczących niektóre z zasad i praw przewidzianych w filarze mogłyby służyć za bardziej obowiązujące normy w myśl procesu pogłębiania unia gospodarczej i walutowej.

Wsparcie finansowe UE

Fundusze UE, zwłaszcza Europejski Fundusz Społeczny, będą nadal wykorzystywane w celu wspierania wdrożenia Europejskiego filaru praw socjalnych. W szczególności programy operacyjne na lata 2014–2020 w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, a także inne kluczowe programy finansowe takie jak inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, Erasmus+, Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji i Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym będą ogrywać kluczową rolę we wspieraniu wielu zasad filaru. Filar będzie także punktem odniesienia dla projektu okresu programowania finansowego UE po 2020 r. Komisja będzie ściśle współpracowała z państwami członkowskimi, władzami lokalnymi i regionalnymi, by zapewnić, by przyszłe finansowanie UE było ukierunkowane na ustalone priorytety i by państwa członkowskie stworzyły odpowiednie struktury mające zagwarantować, że fundusze te będą w pełni wykorzystywane tam, gdzie są najbardziej potrzebne.

[21] Zob. SWD(2017) 200 z 26 kwietnia 2017 r.

5. Podsumowanie

Wyniki konsultacji w sprawie Europejskiego filaru praw socjalnych zwróciły uwagę na szeroki zakres kwestii społecznych i gospodarczych, z jakimi mierzy się Europa, a zwłaszcza strefa euro, ale potwierdziły również podobieństwo wyzwań i wspólną potrzebę podjęcia pilnych działań, by umożliwić Europie powrót na drogę wzrostu gospodarczego bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu i większej spójności społecznej. Działania te są nieodłączną częścią szerszego programu politycznego i gospodarczego zainicjowanego na poziomie europejskim, by móc reagować na kryzys ostatniej dekady i go przezwyciężyć.

W ramach Europejskiego filaru praw socjalnych proponuje się konkretne zasady i prawa, które nabiorą ostatecznego kształtu na poziomie unijnym i krajowym. Filar stawia obywateli na pierwszym miejscu i określa wspólną drogę ku równym szansom i dostępowi do zatrudnienia, sprawiedliwych warunków pracy oraz ochrony socjalnej i włączenia społecznego. Te zasady i prawa są również istotne dla szerszej debaty na temat przyszłości 27 państw członkowskich UE.

Państwa członkowskie, ich organy publiczne, partnerzy społeczni na wszystkich szczeblach i instytucje Unii Europejskiej ponoszą wspólną odpowiedzialność za działanie na rzecz lepiej prosperującej i bardziej sprawiedliwej Europy, gdzie rozwój gospodarczy idzie w parze z rozwojem społecznym. Filar ustanawia wskaźniki dla przyszłych działań wraz z serią inicjatyw UE przedstawionych dzisiaj w ramach omawianego pakietu. Komisja będzie kontynuowała ścisłą współpracę z Parlamentem Europejskim i Radą, by ułatwić proklamację filaru, oraz z zainteresowanymi stronami w zakresie działań następczych na wszystkich szczeblach.